

Arbutus (Planika)

čeleď: Ericaceae

Roste ve střeozemí, západní Evropě a Severní Americe v podobě stálezeleného keře nebo stromu s tlustějším kmenem. Borka bývá hladká, načervenalá až šedá a odlupuje se. Listy jsou střídavé, řapíkaté, kožovité, celokrajné nebo zubaté. Květenství je terminální, vlastní květy baňkovité, podobné vřesům a mají 10 tyčinek. Plodem jsou malé kulovité jedlé (ale málo chutné, sladko moučné) bobule 2 - 3cm velké, ve zralosti (zrají až 1 rok) červené. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Marina' - keřovitý (i stromovitý) habitus; výška do 4,5 (i 6)m; listy tmavězelené; květenstvím je velká lata, vlastní květy jsou růžové; plody červené a velké
- 'Reyorum' - výška do 12m; borka hnědá, odlupující se, kůra bílá; květenství o průměru 10cm, vlastní květy bílé; plody červené

Vyhovuje mu dobře propustná půda, podle druhu by měla být kyselá nebo zásaditá. Hnojíme 1x za 14 dní. Snáší teploty do 45°C a mrazy krátce k -8°C. I v zimě potřebuje dostatek světla. Velmi špatně snáší přesazování.

Množí se řízky nebo semeny.

Arbutus andrachne (Planika drobnoplodá)

synonyma: *A. integrifolia*, *A. lucida*

oblasti: Albánie, Chorvatsko, Gruzie, JV Evropa, Kavkaz, Krym, Malá Asie (Anatolie), Řecko, Ukrajina, V Střeozemí

Roste na skalnatých svazích jihovýchodní Evropy a jihozápadní Asie v podobě stálezeleného keře nebo stromu. Dorůstá výšky i šířky až 5 (i 10)m v rozložitém habitu. Větve i kmen bývají zkroucené. Borka je hladká, červenohnědá, odlupuje se v pruzích a v mládí červená. Listy jsou střídavé, vejčité, mohou být zašpičatělé, kožovité, sivozelené až tmavězelené, lesklé, mohou být řídce drobně zubaté a brvité, dlouhé (3 -) 5 - 10cm a centrální žebro je bílé. Kvete drobnými bílými až světle béžovými vejčitými květy s 2 - 5mm dlouhými stopkami ve vzpřímených mírně převislých 10cm dlouhých latách a koruna má délku 7mm. Plodem je kulatá 0,8 - 1,2 (i 1,5)cm široká červenooranžová a hladká bobule. Existuje vnitrodruhový taxon:

- 'Serratula'/*Andrachne serratula*/var. *serratifolia* - vrcholek listů pilovitý

Vyhovují jí makchie a neopadavé lesy.

Arbutus arizonica

synonyma: *A. xalapensis* var. *arizonica*

oblasti: Arizona, Nové Mexiko, S Mexiko

Pochází z jihu USA a Mexika. Roste v podobě stromu. Dorůstá výšky 10 - 15m. Borka může být šedobílá nebo šedočervená. Listy jsou holé, dlouze eliptické, lesklé, šedohnědozelené, špičaté, dlouhé 2,5 - 9cm, široké 1 - 4cm, báze špičatá (i zakulacená) a řapíky bývají červené, dlouhé 1 - 4,2cm. Kvete v ochlupených hroznech, vlastní květy jsou béžovobílé, dlouhé 5 - 6mm a mají stopku délky do 1,6cm. Plody jsou červenočerné, průměru 7 - 9mm a obsahují semena velikosti 2mm.

Arbutus canariensis (Planika kanárská)

synonyma: A. procera

oblasti: Makaronésie

Roste na Kanárských ostrovech v podobě keře nebo stromu s kulovitou korunou. Dorůstá výšky 2 - 4,5 (i 10)m. Listy jsou dlouze kopinaté, pilovité a namodralé. Kvete nazelenalými (i načervenalými) baňkovitými květy seskupenými do převislé laty s délkou 5 - 7cm. Plody jsou červené až oranžovočervené a průměru 1,2cm.

Arbutus glandulosa

oblasti: J Mexiko, Střední Mexiko

Pochází ze středu a jihu Mexika.

Arbutus madrensis

oblasti: Jalisco

Roste v Mexiku v podobě stromu. Dorůstá výšky 2 - 9 (i 15)m. Borka je šedá a hrubá. Listy jsou holé (i řídce ochlupené), tmavězelené, mírně vejčité, dlouhé 8 - 15cm, široké 6 - 9cm, báze může být mírně srdčitá, spodní strana světlejší a řapíky jsou dlouhé 2 - 3cm. Kvete v ochlupených hroznech, vlastní květy jsou bělavé nebo nazelenalé, dlouhé 4 - 7mm a mají 1cm stopky. Plody jsou tmavěčervené s průměrem do 1,2cm.

Arbutus menziesii

synonyma: A. procera

oblasti: Britská Kolumbie, Kalifornie, Oregon, Washington

Roste na západním pobřeží Severní Ameriky v podobě stromu. Dorůstá výšky až 30m při průměru kmene až 1,8m. Borka je hladká, hnědá, kůra pak červenooranžová. Listy jsou mírně vejčité, tupé, tmavězelené, lesklé, mohou být řídce pilovité, dlouhé 5 - 15cm, spodní strana namodralá až bělavá a řapíky jsou dlouhé 2 - 2,5cm. Kvete ve vzpřímených pyramidálních latách s délkou 7 - 20cm a vlastní květy jsou bílé. Plodem je zakulacená červenooranžová bobule průměru 1 - 1,5cm.

Roste ve vlhkém prostředí mezi vysokými jehličnany.

Arbutus occidentalis

synonyma: A. occidentalis var. villosa

oblasti: Mexiko

Roste v Mexiku v podobě keře. Dorůstá výšky 0,3 - 2m. Borka je hnědočervená. Listy jsou eliptické, špičaté, lesklé, tmavězelené, namodralé, mohou být řídce ochlupené, dlouhé 4 - 9cm, široké 1,5 - 4,2cm, báze zakulacená a řapíky jsou dlouhé 0,4 - 1,5cm. Květenství je terminální, vlastní květy

vzpřímené, narůžovělé až červené, koruna má délku cca 5cm. Plody jsou červenooranžové, v průměru mají do 8mm a semena mají délku 2,5mm.

Arbutus peninsularis

oblasti: Mexiko

Pochází z Mexika.

Arbutus tessellata

oblasti: Jalisco

Roste v podobě stromu nebo keře. Dorůstá výšky 2 - 10 (i 15)m. Borka je šedá. Listy jsou mírně vejčité, špičaté, drobně pilovité, mírně lesklé, nahnědlé, dlouhé 2 - 9cm, široké 1,5 - 5,5cm, báze může být i mírně srdčitá a řapíky jsou dlouhé 1,2 - 2,7cm. Kvete v terminálních hroznech, vlastní květy jsou hnědožluté, dlouhé 5,3 - 7,3cm a mají 1cm stopky. Plody mají v průměru do 8,5mm.

Arbutus unedo (Planika velkoplodá)

synonyma: *A. serratifolia*, *Unedo edulis*

oblasti: Albánie, Alžírsko, Andalusie, Baleáry, Bulharsko, Dalmácie, Francie, Irsko, Itálie, Katalánsko, Korsika, Kréta, Krym, Kypr, Libanon, Malá Asie (Anatolie), Maroko, Portugalsko, Řecko, Sardínie, Sicílie, Slovinsko, Sýrie, Tunisko, Ukrajina, Washington

Vyskytuje se v lesích a skalách středozeří, ale i jihozápadního Irsku v podobě stálezeleného nízkého stromu. Dorůstá výšky i šířky 5 - 10 (i 12)m. Borka je červenohnědá, vláknitá nebo šupinatá a pruhovitě vráscitá. Větve jsou v mládí nažloutle žláznatě ochlupené. Listy jsou střídavé, kožovité, lesklé tmavězelené, eliptické s drobnými zoubky, dlouhé (3,5 -) 4 - 10 (i 12)cm, široké (1,3 -) 1,5 - 4 (i 4,5)cm a řapíky jsou dlouhé 0,4 - 1,5cm. Kvete bílými (i růžovými) baňkovitými oboupohlavními květy s kališními lístky délky 1 - 1,5mm a s 5ti korunními lístky ve svislých 5cm dlouhých 15 - 20tičetných latách, koruna je bílá nebo narůžovělá a dlouhá 9mm. Plodem je kulovitá hustě bradavčitá žlutá, později oranžová až červená mírně dužnatá moučná mírně sladká bobule průměru 1,5 - 2cm. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Atlantic' - bohaté plody
- 'Compacta' - menší habitus
- 'Croomei' - květy tmavěružové až červené
- 'Elfin King' - hustě keřovitý habitus; bohaté plody
- 'Integerrima'/f. *integerrima* - celokrajné eliptické listy
- 'Microphylla' - menší listy
- 'Oktoberfest' - výška 1,5 - 2,4m; květy tmavěružové
- 'Quercifolia' - listy asymetricky zubaté
- 'Rubra' - celkově menší; listy tmavěružové; plody menší

Vyskytuje se v macchiích. Potřebuje zásadité pH. Odolává teplotám 3 - 5°C. Nemá ráda vlhkou půdu ve stínu.

Arbutus x alapensis

oblasti: Guatemala, Mexiko

Roste v horách v Mexiku a Guatemale v podobě stromu. Dorůstá výšky do 12m. Borka se odlupuje, dokáže se barvit do skořicové nebo oranžové. Listy jsou na mladých exemplářích kožovité, tmavězelené a na spodní straně hnědozelené. Květenstvím je lata, vlastní květy jsou růžové nebo bílé. Plody jsou tmavěčervené a kulovité.

Arbutus x andrachnoides (Planika hybridní)

synonyma: *A. hybrida*

oblasti: JV Evropa, Řecko

Kříženec *A. andrachne* a *A. unedo*. Pochází z jihovýchodní Evropy. Patří mezi stálezelené rostliny. Dorůstá výšky i šířky 10m. Borka je rezavá až červená, rozpukaná, pruhovitě odlupčitá. Větve jsou žláznatě ochlupené. Listy jsou eliptické až mírně vejčité, špičaté, pilovité, dlouhé 3 - 10cm, spodní strana je bledší, žlutozelená a matná. Květenstvím je terminální lata délky do 7 (i 10)cm a vlastní květy jsou bílé. Plody jsou červenooranžové velikosti 1,5cm a mají drsný bradavčitý povrch. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Magnifica' - velké květenství
- 'Marina'/'Marima' - výška až 12m; listy dlouhé až 15cm; květenství velké, květy růžové
- 'Photinaefolia' - velké květenství
- 'Rollinsonii' - velké květenství

Arbutus xalapensis

synonyma: *A. densiflora*, *A. densiflora* var. *petiolaris*, *A. donnell-smithii*, *A. floribunda*, *A. glandulosa*, *A. laurifolia*, *A. laurina*, *A. macrophylla*, *A. mollis*, *A. paniculata*, *A. peninsularis*, *A. petiolaris*, *A. rubescens*, *A. texana*, *A. varians*, *A. xalapensis* var. *pubescens*, *A. xalapensis* var. *texana*, *Arctostaphylos rubescens*

oblasti: Guatemala, Honduras, Mexiko, Nikaragua, Nové Mexiko, Texas

Pochází z Mexika, ale roste i na jihu USA, Guatemale, Nikarague a Hondurasu v podobě stromu. Dorůstá výšky 2,5 - 12m. Borka je hladká a červenorezavohnědá. Větve jsou v mládí ochlupené. Listy jsou řapíkaté, zelené (i namodralé), eliptické, špičaté nebo tupé, mohou být vroubkované, dlouhé 4 - 15cm a široké 1,5 - 6cm. Květenstvím je terminální hrozen, vlastní květy jsou dlouhé 5 - 7,2mm, bílé nebo narůžovělé či načervenalé a mají 0,6 - 1,4cm stopku. Plody jsou kulovité, červené s průměrem 7,5 - 1,2cm a mají semena délky cca 2mm.

Další informace:

<http://databaze.dendrologie.cz/index.php?menu=4&id=115>

<https://www.rostliny.net/>